

## TAKVA

AYET VE HADISLER.....	1
TAKVANIN TARIFI.....	1
TAKVANIN MERTEBELERİ.....	2
TAKVANIN KAZANDIRDIKLARI.....	3
Ömer b. Abdülaziz'in Takvası.....	5

### Ayet ve Hadisler

**ذَلِكَ الْكِتَابُ لَارْتَبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ( ) الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ  
بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ**

*“İşte Kitap! Şüphesiz onda. Rehberdir müttakiler! O müttakiler ki görünmeyen âleme inanırlar. Namazlarını tam dikkatle ifa ederler. Kendilerine ihsan ettiğimiz nimetlerden hayır yolunda harcarlar.”* (Bakara Suresi, 2/2-3)

**إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا  
هُم مُّبْصِرُونَ** “Allah’a karşı gelmekten sakınan takva sahiplerine şeytandan bir hayal  
ilişince, hemen düşünüp kendilerini toparlar, basiretlerine tam sahip olurlar.” (A’raf Suresi,  
7/201)

**يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُورَى سَوَاتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَى ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مَن  
آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ** “Ey Âdem’in evlatları! Bakın size edep yerlerinizi örteceğiniz giysi,  
süsleneceğiniz elbise indirdik. Fakat unutmayın ki en güzel elbise, takvâ elbisesidir. İşte  
bunlar Allah’ın âyetlerindedir. Olur ki insanlar düşünür de ders alırlar”. (A’raf Suresi, 7/26)

\*\*\*

Ebu Zerr (radiyallahu anh) anlatıyor: "Allah Resulü aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ben bir âyet biliyorum. Eğer insanlar bu ayete göre amel etselerdi hepsine kâfi gelirdi." Sahabe: "Ey Allah’ın Resulü, bu hangi ayettir?" diye sorunca, Allah Resulü aleyhissalâtu vesselâm: "Ve kim Allah’tan korkarsa, Allah o kimseye (darlıktan genişliğe) bir çıkış yolu ihsan eder" (Talâk Suresi, 65/2) ayetini okudu."

İrbâz b. Sâriye (radiyallahu anh) anlatıyor: "Bir gün Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bize namaz kıldırdı. Sonra yüzünü cemaate çevirerek çok beliğ, çok mânidar bir vaazda bulundu. Öyle ki dinleyenlerin gözleri yaşla, kalpleri de heyecanla doldu. Cemaatten biri: "Ey Allah’ın Resulü, sanki bu, bir veda konuşmasıdır, bize ne tavsiye ediyorsunuz?" dedi. "Size, buyurdu, Allah’a karşı takvada bulunmanızı, başınızda Habeşli bir köle olsa bile emirlerini dinleyip itaat etmenizi tavsiye ederim..."

### Takvanın tarifi

Takvâ, vikâye kökünden gelir; vikâye de gayet iyi korunma ve sakınma demektir. Şer’î istilahta takvâ, “Allah’ın emirlerini tutup, yasaklarından kaçınmak suretiyle O’nun azabından korunma cehdi” şeklinde tarif edilmiştir.

Bir de takvânın oldukça şümüllü ve umumi mânâsı vardır ki, **şeriat prensiplerini kemâl-i hassasiyetle görüp gözetmeden, şeriat-ı fitriye kanunlarına riâyete**; cehennem ve cehennemi netice veren davranışlardan cenneti semere verecek hareketlere; sırrını, hafîsini, ahfâsını şirkten, şirki işmâm eden şeylerden koruyup kollamaktan, düşünce ve hayat tarzında

başkalarına teşebbühten sakınmaya kadar geniş bir yer işgal eder.

İşte bu mânâda takvâ insan için biricik şeref ve değer kaynağıdır ki: **إِنَّ أَكْرَمَكُمْ** **عِنْدَ اللَّهِ أَنْتَقَاتُمْ** “Sizin Allah indinde en asil, en şerefliiniz takvâda en derin olanınızdır.” (Hucurât Sûresi, 49/13) âyet-i pürenvârı buna işaret etmektedir.

### **Takvanın Mertebeleri**

Evet, **takvânın pek çok buudu vardır**; Allah’tan başka hiçbir şeyi gâye-i hayâl edinmeme, maddî-mânevî her şeyi Allah’tan bilip, hiçbir şeyi nefse mal etmeme, her meselede dînin hükümlerini gözetme, kendini hiç kimseden daha âlî ve daha hayırlı görmeme, Hak’tan uzaklaştıracak şeylere karşı sürekli tetikte bulunma, haramlara götürebilecek nefsî hazlar karşısında devamlı uyanık olma, Allah Rasûlü’ne bilâ kayd ü şart inkıyâd etme, **âyât-ı tekviniyeyi sürekli tetkik ve tefekkür ederek kalbî ve ruhî hayatı yenileme** ve değişik buudlarıyla râbıtâ-ı mevîti hayatın bir düsturu hâline getirme gibi hususlar takvânın buudlarından bazılarıdır.

**Azamî takvâya gelince**, o, “Sana kuşku vereni bırak, şüphesiz olanı seç.” ve “Bir kul, sakıncalı şeylere girme endişesiyle bir kısım sakıncası olmayan şeyleri de terk etmedikçe gerçek takvâya ulaşamaz.” hadis-i şeriflerinin işaret ettiği gibi şüpheli şeylerden kaçınmakla elde edilebilir. Allah Rasûlü (aleyhi ekmelü’t-tehâyâ), helâlin de, haramın da belli olduğunu, Cenâb-ı Hakk’ın bu iki hususu herhangi bir kuşkuya meydan vermeyecek şekilde beyan ettiğini, ancak bu ikisinin arasında, ikisine de benzeyen bir kısım şüpheli şeylerin bulunduğunu, bu itibarla da, şüpheli şeylerden sakınmak lazım geldiğini; ancak şüpheli şeylerden sakınan kimsenin dinini, ırzını koruyabileceğini, şübühâta düşen kimsenin ise, harama girme ihtimali olduğunu ifade buyurmuşlardır. Dolayısıyla, hakiki takvâ, farzları yapıp günahları terk etmekle beraber şüpheli şeylerden de kaçınarak, şöyle-böyle kuşku hasıl eden her şeyi bırakıp, tamamen kuşkudan uzak bir hayat yaşamak demektir. Azamî takvâya, “vera” da denilebilir. Vera, haram ve yasaklara karşı çok titiz davranmanın yanısıra, memnû şeylere girme endişesiyle, bütün şüpheli hususlara karşı kapanma ve “Kıvamında ve kendi iç güzellikleriyle yaşanan Müslümanlık, mâlâyâniyâta karşı kapalı olan Müslümanlık” ölçüsüyle yaşama demektir.

Her kavramın olduğu gibi elbette ki takvanın da mertebeleri var.. farzları harfiyyen yerine getirip, haramlardan kaçınma onun ilk basamağı; şüpheli şeylerden tevakki edip, haramın semtine bile sokulmama gayreti içinde yaşama ise ikinci basamağıdır. Bunlardan birincisine takva kapısını tıklatma, ikincisine de takva kapısından içeriye girme diyebiliriz. Ardından bir kısım mübahları “şüphelidir” mülâhazasıyla terketmek gelir ki, buna da “azami takva” adını verebiliriz. (FF-4)

**Takvanın ilk derecesi**, farzları işleyip büyük günahlardan kaçınmaktır; daha sonra vacipleri, sünnetleri işlemek ve mekruhlardan kaçınmak, daha sonra da, her türlü şüpheliyi günah olur endişesiyle terk etmek ve nafilere müdâvemette bulunmak gelir. Allah’ı görmese de, O’nun kendisini sürekli gördüğü şuuruyla Allah’ı görüyormuşçasına ibadet etme demek olan ihsan da, bir bakıma takvanın nihaî sınırıyla alâkalı bir mazhariyettir. (Amerika’da Bir Ay)

## **Takvanın Kazandırdıkları**

*Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona sıkıntıdan çıkış kapıları açar. Onu hiç ummadığı yerlerden rızıklandırır.*

*Kim Allah'ı sayıp O' na karşı gelmekten korunursa, Allah onun **işinde bir kolaylık verir.***

*Kim Allah'a karşı gelmekten korunursa Allah onun günahlarını örter, **onun mükâfatını artırır, ecrini bol bol verir.** (Talak Suresi, 65/3,4,5,10)*

\*\*\*

### **Azîz, Sıddık Kardeşlerim!**

Bugünlerde Kur'an-ı Hakîm'in nazarında **îmandan sonra en ziyade esas tutulan takva ve amel-i sâlih esaslarını düşündüm.** Takvâ, menhiyattan ve günahlardan içtinab etmek; ve amel-i sâlih, emir dairesinde hareket ve hayrat kazanmaktır. Her zaman def-i şer, celb-i nefâ râcih olmakla beraber; bu tahribat ve sefahet ve cazibedar hevesat zamanında bu takvâ olan def-i mefasid ve terk-i kebair üss-ül esas olup, büyük bir rüchaniyet kesbetmiş.

Bu zamanda tahribat ve menfi cereyan dehşetlendiği için, takvâ bu tahribata karşı en büyük esastır. Farzlarını yapan, kebirleri işlemeyen, kurtulur. Böyle kebir-i azîme içinde amel-i sâlih'in ihlâsla muvaffakiyeti pek azdır. Hem az bir amel-i sâlih, bu ağır şerait içinde çok hükmündedir.

Hem takvâ içinde bir nevi amel-i sâlih var. Çünkü bir haramın terki vâcibdir. Bir vâcibi işlemek, çok sünnetlere mukabil sevabı var. Takvâ, böyle zamanlarda, binler günahın tehacümünde bir tek içtinab, az bir amelle, yüzer günah terkinde, yüzer vâcib işlenmiş oluyor. Bu ehemmiyetli nokta niyetiyle, takva nâmıyla ve gûnahtan kaçınmak kasdıyla, menfi ibadetten gelen ehemmiyetli âmâl-i sâlihadr.

**Risale-i Nur şakirdlerinin bu zamanda en mühim vazifeleri, tahribata ve günahlara karşı takvayı esas tutup davranmak gerektir.** Mâdem her dakikada, şimdiki tarz-ı hayat-ı içtimaiyede yüz günah insana karşı geliyor; elbette takva ile ve niyet-i içtinab ile yüzer amel-i sâlih işlenmiş hükmündedir. Malûmdur ki; bir adamın bir günde harab ettiği bir sarayı, yirmi adam yirmi günde yapamaz ve bir adamın tahribatına karşı yirmi adam çalışmak lâzım gelirken; şimdi binler tahribatçıya mukabil, Risale-i Nur gibi bir tamircinin bu derece mukavemeti ve te'sirati pek hârikadır. Eğer bu iki mütekebil kuvvetler bir seviyede olsaydı, onun tamirinde mu'cizevârı muvaffakiyet ve fütihat görülecekti...

**Risale-i Nur'un şakirdleri, böyle bir hâdisede mânevî mücahedeleri, inşaallah zaman-ı Sahabedeki gibi az amelle, pek çok büyük sevab ve âmâl-i sâlihaya medar olur.**

Azîz kardeşlerim! İşte böyle bir zamanda, bu dehşetli hâdisata karşı, ihlâs kuvvetinden sonra bizim en büyük kuvvetimiz; iştirâk-i â'mâl-i uhrevî düsturuyla birbirimize kalemler ile, her birinin â'mâl-i sâliha defterine hasenat yazdırdıkları gibi, lisanlarıyla herbirinin takva kal'asına ve siperine kuvvet ve imdad göndermektir. Ve bilhassa fırtınalı tehacüme hedef olan bu fakir ve âciz kardeşinize, bu mübarek şuhur-u selâse ve eyyam-ı meşhurede yardıma koşmak, sizin gibi kahraman ve vefadar ve şefkatkârların şe'nidir. Bütün ruhumla bu imdad-ı manevîyi sizden rica ediyorum. Ve ben dahi, îman ve sadakat şartlarıyla, Risale-i Nur talebelerini bütün dualarıma ve manevî kazançlarıma, yirmidört saatte, iştirâk-ı â'mâl-i

uhreviye düsturuyla, bazan yüz defadan ziyade Risale-i Nur talebeleri ünvanıyla hissedar ediyorum. (Kastamonu Lahikası)

\*\*\*

Takvâ, paha biçilmez bir hazine; en zengin hazinelerin en mûtenâ yerinde eşsiz, bîhemta bir cevher; bütün hayır kapılarını açan sırlı bir anahtar ve cennet yolunda bir buraktır. Onun bu müstesnâ yerine binâendir ki o, Kur'ân-ı Kerîm'in zülâl beyânıyla, tam yüz elli defa ışık tayfları halinde gelir ve ruhlarımızın dimağına akar. (KZT-1)

### **Aziz Sıddık Kardeşlerim,**

Evvelâ; Size, hem acib, hem elîm, hem lâtif bir macerayı hayatımı ve düşmanlarımın hem şenî, hem bin ihtimalden bir tek ihtimal ile hiçbir şeytan hiçbir kimseyi kandıramadığı bir iftiralarını ve Nur'a karşı istimal edilecek hiçbir silâhları kalmadığını beyan etmeye bir münasebet geldi. Şöyle ki:

Tarih-i hayatımı bilenlere malûmdur. Ellibeş sene evvel, ben yirmi yaşlarında iken, Bitlis'te, merhum Vali Ömer Paşa hanesinde iki sene onun ısrariyle ve ilme ziyade hürmetiyle kaldım. Onun altı adet kızları vardı. Üçü küçük, üçü büyük. Ben, üç büyükleri iki sene beraber bir hanede kaldığımız halde, birbirinden tefrik edip tanıımıyordum. O derece dikkat etmiyordum ki bileyim. Hattâ bir âlim misafirim yanıma geldi, iki günde onları birbirinden farkettiler, tanıdılar. Herkes bendeki hale hayret ederek bana sordular: «Neden bakmıyorsun?» Derdim: «İlmin izzetini muhafaza etmek beni baktırmıyor.»

Hem kırk sene evvel İstanbul'da, Kâğıthane şenliğinin yevm-i mahsusunda, köprüden tâ Kâğıthane'ye kadar, Haliç'in iki tarafında binler açık saçık Rum ve Ermeni ve İstanbullu karı ve kızlar dizildikleri sırada, ben ve merhum mebus Molla Seyyid Tâhâ ve mebus Hacı İlyas ile beraber bir kayığa bindik. O kadınların yanlarından geçiyorduk. Benim hiç haberim yoktu. Halbuki, Molla Tâhâ ve Hacı İlyas beni tecrübeye karar verdikleri ve nöbetle beni tarassut ettiklerini bir saat seyahat sonunda itiraf edip, dediler: «Senin bu haline hayret ettik, hiç bakmadın!» Dedim: «Lüzumsuz, geçici, günahlı zevklerin âkıbeti elemeler, teessüfler olmasından istemiyorum.»

Hem, bütün tarih-i hayatımda hediyeleri kabul etmek ve minnet altına girip, halkın sadaka ve ihsanlarını almaktan çekindiğimi, benim ile arkadaşlık edenler bilirler. Nurların ve hizmet-i imaniye ve Kur'âniyenin şerefini ve selâmetini himaye etmek için, dünyanın maddî ve içtimaî ve siyasî bütün ezvakını ve merakını terkettiğim ve idam gibi ehl-i garazın bütün tehditlerine beş para ehemmiyet vermediğim, yirmi sene işkenceli esaretimdeki iki dehşetli hapislerimde ve mahkemelerimde kat'î göründü.

### **Ömer b. Abdülaziz'in Takvası**

"Onu hastalık değil, Allah korkusu öldürdü". İşte vefatından sonra, Ömer b. Abdülaziz hakkında böyle deniyordu.

Hanımına sordu: "Biraz üzüm alacak kadar paran var mı?" Hanımı mahzundu. Zira kocası Müminlerin Emiri'ne bir salkım üzüm alacak kadar para veremiyordu. Çünkü onda da yoktu. Ağlamaya başladı. Niçin ağladığını soran halifeye "Ya Ömer! Sen ki, Mü'minlerin Emiri'sin, hâlbuki bugün bir salkım üzüm alacak kadar paraya sahip değilsin? Senin bu

halinin zorluğuna ağlıyorum." dedi. Halife ağlayan hanımına "Evet ya Patıma, Cehennemde boynumuza bir halka geçmesinden şu hâlimiz daha kolay değil mi?" cevabını verdi... Ve cihan bir daha böyle bir tablo görmedi. Zaten görseydi böyle bir girdaba düşmez ve insanlık bugünkü kadar sukut etmezdi..

Fatıma binti Abdülmelik anlatıyor: Belki en çok namaz kılan, oruç tutan O' değildi. Fakat Allah'tan en çok korkan insan O'ydu. Her gün yatsı namazından sonra odasına çekilir, kibleye döner, ellerini açar ve ağlaya ağlaya münacaatta bulunur ve dua ederdi.. Ancak kendisinden geçince bir müddet uyur ve kendisine gelince yine duaya başlar.. Ve sabaha kadar hep böyle devam ederdi...

İmam Mekhul: "Ondan daha zahidini ve Rabbi'nden daha çok korkanını görmedim desem ve yemin etsem, yeminimde yalancı olmam." der .

Bütün gece uyuyamayıp durmadan düşündüğünü söylemişti.. Ne düşündüğü sorulunca da "Kabri ve kabrin içindekini" diye cevap verdi. Başlar yere indi. Belli ki halife, bütün gece düşünüp durduğu meseleyi şerh edecek ve o gün yine iştaktan kesilecek ve akşama kadar ağzına bir lokma götürmeyecek ve göz yaşı dinmeyecekti. Öyle de oldu. Halife anlatmaya başladı: "Ölüyü üç gün sonra kabrinde görsen, daha evvelki dostluğundan ve onunla olan yakınlığından dolayı bugün korkar ve ürkerdin. Şimdi onun evinde haşerat dolaşıyor, bir taraftan da irin akıyor.. Kurtlar onu delik deşik etmiş, rengi değişmiş, kefeni parçalanmış ve ortalığı kerih ve çirkin bir koku almış.. Halbuki ne güzel bir vücudu ne güzel bir kokusu ve ne güzel de bir elbisesi vardı.." Bunları söyledi ve bayılıp düştü. Hanımı yetiştirerek O'nu kaldırdı. Yüzüne soğuk su serpererek ayıltmaya çalıştı. Bir taraftan da ağlıyordu. Kendine gelen Ömer b. Abdülaziz, hanımını başucunda görünce niçin ağladığını sordu. Aldığı cevap O'nun kalbini parçalayacak kadar manidardı: "Bizim yanımızda bu kadar Allah'dan korkan sen, ya bizzat O'nun huzurunda nasıl olacaksın! Bunu düşündüm ve bunun için göz yaşı döktüm.." diyordu .

Başka bir gün O'nun ağlayışı hanımını, hanımının ağlayışı da bütün ev halkını ağlatmıştı. Herkes ağlıyor ancak halifeden başkası niçin ağladığını bilmiyordu. Izdırabın son noktası gözyaşının donup akmaz olmasıdır. O anda gözün ağlayamayışına vicdan gözyaşı döker. İşte hepsi de bu hâle girmiş ve gözyaşları dinmişti. Hanımı sordu: "Seni bu kadar ağlatan neydi?" Cevap verdi: Allah'ın huzurunda hesap verdikten sonra insanlar iki gruba ayrılacak. Bir kısmı sevinçle cennete doğru koşarken bir kısmı da başlarını eğmiş mahzun mahzun cehenneme doğru ayağını sürüyecek.. İşte biraz evvel bunların halini düşündüm, onun için gözyaşı döktüm...

Kendisine hakaret eden bir adama mukabelede bulunmadı. O'nun sabrı yanındakileri sabırsızlandırmış ve sormuşlardı: "Niçin ona bir şey yapmadın? Buna mâni olan şey ne idi?" Cevap verdi: 'Takva bir gemdir. Muttaki insan gemlenmiş demektir'

### **Özet**

\*Takva, Allah korkmak, günahlardan sakınmak demektir.

\*Takvanın önemli bir budu da, kainat kitabını okumak ve sebeplere riayet etmektir.

\*Takvanın da kendi içinde mertebeleri vardır. Azami derecesi, şüpheli şeylerden kaçınmaktır.

\*Takvalı insan, en şerefli insandır.

\*Takva, sıkıntılardan kurtulmanın ve maddi manevi genişliğe ermenin biricik anahtarıdır.

## **Kudsilerin Takvası (Piyasaya çıkmış vaaz)**

### **Takvanın iki buudu**

Âyât-ı tekvîniyenin prensiplerine riayet etmenin mükâfatı, büyük ölçüde dünyada ve belli ölçüde de ahirette verilecektir. Fakat şeriat-ı fitriyenin prensiplerini ihmal etmek, netice itibariyle yeryüzünde Müslümanların müvazenedeki yerlerine tesir ediyorsa, ahirette de bunun cezası sözkonusu olabilir. Bu sebeple bu iki küllî hakikatı doğru anlamak ve tahlil etmek gerekir. Aslında bu iki küllî hakikatın özü "takva" kavramında gizlidir.

Takvâ; istilâhî mânâda Allah'ın emirlerini tutup, yasaklarından kaçınmak suretiyle O'nun azabından korunma ve rahmetine kavuşma cehdi şeklinde tarif edilmiştir. **Şeriat-ı fitriyeye taalluk eden yönü itibariyle takva**; Müslümanların, Allah'ın kâinata koymuş olduğu kanunlarını Kur'ân gibi okuyup anlamak ve onları hayata taşımaktan ibarettir. Bu çerçevede Müslümana düşen görev fiziğin, kimyanın, tıbbın, astro-fiziğin, matematiğin kanunlarını hayata geçirmektir. Bunu gerçekleştiremeyen insanlar -isterse müslüman olsun-cezalarını dünyada çekeceklerdir. Bu yönüyle Hz. Sahib-i Kıran'ın ifadesiyle, şeriat-ı fitriyenin prensiplerini ihmal edenler de ceza çekeceklerdir. Biz bu cezayı bir ölçüde sekiz asırdan beri, bir ölçüde beş asırdan beri hem de korkunç bir şekilde çekiyoruz. Çünkü Müslümanlar kainattan habersiz yaşadıklarından dolayı, dünya müvazenesindeki yerlerini kaybetmiş ve haklarında herkese şunu söyletmişlerdir: "Eğer Müslümanlık onu temsil edenlerin şu hâliyle bize kendisini anlatıyorsa, ne o Kur'ân'da, ne Sünnet'te ne de Müslümanlıkta hayır yok demektir."

Evet, Müslümanların kendi inandıkları inanç esaslarına taban tabana zıt ortaya koydukları hareket ve tavırlar, bu dünyada bir kısım kimselerin Müslümanlığa karşı müstenkif kalmalarına sebebiyet vermektedir. Allah'ın, bir müminin, ferdî olsa bile kafirin sultanı altında yaşamasına razı olmadığını Kur'an beyan etmektedir. Ne var ki işte bu hal ve tavırlar, Müslümanları, topyekün dünyada başkalarının sultanı altında yaşamaya mahkum etmiştir.

Netice itibariyle âyât-ı tekvîniyenin prensiplerini bilmemek ve o prensiplere riayet etmeyip onlara karşı alâkasız kalmak, dinin prensiplerine karşı bakış açısını da bulandırmıştır. Dolayısıyla bunun ahirette de cezası vardır. Zira Allah, bu kainat kitabını abes olarak yaratmamıştır. Kur'ân-ı Kerim, o kitabın tercümesi, peygamberler de o kitabın en müdakkik tercümanlarıdır. Bu iki kitap arasındaki uygunluk ve mütabakat yakalandığı zaman, gerçek Müslümanlık da yakalanmış olacaktır. Bize düşen vazife de "Kitab-ı kebir-i kâianat"la o

kitabın tercüme-i ezeliyesi olan Kur'ân arasında nurdan bir koridor açıp bu iki kitap arasındaki irtibatı bir kere daha ortaya çıkarmaktır. **(Fasıl-4)**

\*\*\*

**Bir âyet-i kerimede, "Eğer o yol üzerinde dosdoğru gitmiş olsalardı, onları tükenmez bir suyla beslerdik" (Cinn Suresi, 72/16) buyruluyor. Yolda dosdoğru gitme, teşriî emirlerden çok, tekvinî emirlere bakıyor diyebilir miyiz?**

Bu konuda başka âyetler de var. Meselâ "Eğer o beldelerin halkı inanmış ve **takva sahibi olmuş olsalardı, üzerlerine göklerin ve yerin bereketini açardık**" (A'raf Suresi, 7/96) âyeti bunlardan biridir. Yine, "Eğer Kitap Ehli, iman edip, takva sahibi olmuş olsalardı, günahlarını örter ve onları Naîm, takva sahibi olmuş olsalardı, günahlarını örter ve onları Naîm cennetlerine koyardık. Eğer onlar, (vaktinde Tevrat'ı, İncil'i) hakkıyla tatbik etmiş olsalardı, şimdi de (Rabbilerinden kendilerine indirilmekte olan) Kur'an'ı aynı şekilde tatbik etseler, hiç şüphesiz, başlarının üzerinden ve ayaklarının altından (akan nimetleri bol bol) yerler" (Mâide Suresi, 5/65-66) âyetleri de aynı hakikate parmak basmaktadır.

İman ve takvanın şümülü içinde ve Allah'ın Kitabı'nı tatbikin getireceği nimetler olarak, insanlar için hem dünyada hem Âhiret'te hasene vardır. Tevrat olsun, İncil olsun, Kur'an olsun, Allah'ın Kitabı, her iki âlemin saadet prensiplerini getirmiştir. **Teşriî emirlere uymanın mükâfatı ekseriya Âhiret'te verilecek** olmakla birlikte, şüphesiz dünyada da onun bir kısım faydaları bahis mevzuudur. Tekvinî emirlere uyup uymamanın karşılığı ise, gâliben dünyada görülmekle beraber, onun da Âhiret'e müteallik yönleri vardır.

Dünyada refah ve fakirliğin, gelişmişlik veya geri kalmışlığın yolu, Allah'ın tekvinî hükümlerine uyup uymamaktan geçer. Bunlara uyarak refaha ulaştıktan sonra şımarmama, yoldan çıkmama ise, tamamen teşriî hükümlere irtibaya bağlıdır. Hem tekvinî hem teşriî hükümlere uyma, her iki dünyada saadet vesilesidir. **(Amerika'da Bir Ay)**

İbadet ve itaat kutbunda takvâ denince, daha çok iç safveti, gönül derinliği ve ihlâs enginliği anlaşılır; ma'siyet dairesinde de günah ve şüpheli şeylere karşı kesin tavır ve kararlılık. Bu itibarla da, kulluğun çeşitliliğine göre, aşağıdaki hususların hepsini takvânın ayrı bir buudu sayabiliriz:

1. Kulun mâsivâullah'tan (Allah'dan gayrı her şey) kaçınması.
2. Onun şeriat ahkâmına bihakkın riayet etmesi.

3. Esbab dairesinde cebre düşecek davranışlardan, kudret dairesinde i'tizâle sapacak inhiraflardan sakınması.

4. Hakk'tan uzaklaştıracak şeylere karşı sürekli tetikte bulunması.

5. Yasaklara muhalefet etmeye çekecek nefsi hazlara karşı devamlı uyanık olunması.

6. Maddî-manevî herşeyin Allah'dan bilinip, nefse hiçbir şeyin temlik edilmemesi.

7. Kendini hiç kimseden daha âlî ve daha hayırlı görmemesi.

8. Allah'dan başka hiçbir şeyi gaye-i hayal edinmemesi.

9. Hazret-i Rehber-i Küll'e bilâ kayd u şart inkıyâd edilmesi.

10. Âyât-ı tekviniyenin sürekli tetkik ve tefekkürüyle kalbî ve ruhî hayatın yenilenmesi.

11. Ve değişik buudlarıyla râbîta-ı mevttte kusur edilmemesi.

Hâsılı, takvâ bir kevser, müttakî de ona ulaşmış bahtiyardır; Hakk katında bu mazhariyeti elde etmiş insan da azdır. Bir şâirimizin sözüyle bitirelim:

“Hakk Teâlâ eder takvâ ehlidir ulunuz  
Müttakinin makamı cennet, içtiği kevser olur.” (KZT-1)

### **YOLDA DOSDOĞRU GİTME VE BUNUN NETİCESİ**

**Bir âyet-i kerimede, "Eğer o yol üzerinde dosdoğru gitmiş olsalardı, onları tükenmez bir suyla beslerdik" (Cinn: 16) buyuruluyor. Yol'da dosdoğru gitme, teşriî emirlerden çok, tekvinî emirlere bakıyor diyebilir miyiz?**

Bu konuda başka âyetler de var. Meselâ "Eğer o beldelerin halkı inanmış ve takva sahibi olmuş olsalardı, üzerlerine göklerin ve yerin bereketini açardık" (A'rif/96) âyeti bunlardan biridir. Yine, "Eğer Kitap Ehli, iman edip, takva sahibi olmuş olsalardı, günahlarını örter ve onları Naîm, takva sahibi olmuş olsalardı, günahlarını örter ve onları Naîm cennetlerine koyardık. Eğer onlar, (vaktinde Tevrat'ı, İncil'i) hakkıyla tatbik etmiş olsalardı, şimdi de (Rabbilerinden kendilerine indirilmekte olan) Kur'an'ı aynı şekilde tatbik etseler, hiç şüphesiz, başlarının üzerinden ve ayaklarının altından (akan nimetleri bol bol) yerler" (Mâide/65-66) âyetleri de aynı hakikate parmak basmaktadır.

İman ve takvanın şumulü içinde ve Allah'ın Kitabı'nı tatbikin getireceği nimetler olarak, insanlar için hem dünyada hem Âhîret'te hasene vardır. Tevrat olsun, İncil olsun, Kur'an olsun, Allah'ın Kitabı, her iki âlemin saadet prensiplerini getirmiştir. Teşriî emirlere



uymanın mükâfatı ekseriya Âhiret'te verilecek olmakla birlikte, şüphesiz dünyada da onun bir kısım faydaları bahis mevzuudur. Tekvînî emirlere uyup uymamanın karşılığı ise, gâliben dünyada görülmekle beraber, onun da Âhiret'e müteallik yönleri vardır.

Meselenin bir diğer vechesi daha var. Bir başka âyet-i kerimede, "Ne zaman ki kendilerine hatırlatılan gerçekleri, verilen öğütleri unuttular, o zaman üzerlerine her şeyin kapısını açtık. Kendilerine verilenlerle sevinip şımardıkları anda da, onları ansızın yakalayışverdik; yakalayışverdik de, öylece ümitsiz kalakaldılar" (En'am/44) buyrulur.

Aynı manâya parmak basan başka bir âyet de şöyledir: "Bir beldeyi helâk etmek dilediğimiz, (yani, bir belde helâki hak etmek noktasına yaklaştığı) zaman, orada mütreflere, yani dünya hayatını gaye edinmiş olanlara, yiyip-içip eğlenmekten başka bir şey düşünmeyenlere emrederiz de, onlar orada bütün bütün yoldan çıkarlar. (Yani, hayat için koyduğumuz kanunlar istikametinde, ortaya bir sürü mütref çıkar ve onlar, şımarıkça bir hayat sürerler.) Bu şekilde, aleyhlerinde hüküm hak olur ve orasının altını üstüne getiririz." (İsrâ/16)

Bugün olduğu gibi, hayat kanunlarını keşifle, mü'min-Müslüman olmayan milletler de dünyada refaha ulaşabilir. Fakat bu refahla şımarmaları, yoldan çıkmaları, zulme, istismara, yolsuzluğa sapsmaları onların da sonunu getirir.

Dünyada refah ve fakirliğin, gelişmişlik veya geri kalmışlığın yolu, Allah'ın tekvînî hükümlerine uyup uymamaktan geçer. Bunlara uyarak refaha ulaştıktan sonra şımar mama, yoldan çıkmama ise, tamamen teşriî hükümlere irtibaya bağlıdır. Hem tekvînî hem teşriî hükümlere uyma, her iki dünyada saadet vesilesidir.

Bugün Türkiye'de halkta, Allah'a dönük bir takım musibetleri önlemeye yetecek bir teveccühün olduğunu söylemek zor. Daha çok, hiçbir değer ifade etmeyen taklit var. Bunun dışında, din adına biraz seviye kat' edenler de, idare düşünüyor, başkalarına mukabele düşünüyor, her şeyin kendi anlayışlarına göre olmasını düşünüyor; üstüne üstlük birbirleriyle cedelleşiyorlar. Bugün olduğu gibi, daha önce de düşünülmesi gerekli olan şeyler düşünülmemiş ve mevcut duruma gelmiştir.

## **ALLAH'TAN GEREKTİĞİ GİBİ KORKMA, İSTİDAT ÖLÇÜSÜNDE KORKMA**

Makam ve derece münasebeti var. Yani, bazılarında, "Allah'tan, O'ndan nasıl korkmak gerekiyorsa öyle korkun" denilir. O'nun makamı, derecesi, böyle bir emre muhatap olmasını gerektirir. Fakat, bu emrin ifasının sınırı yoktur. Nasıl, Allah'a ne kadar ibadet edersek edelim, en sonunda söyleyeceğimiz, O'na gerektiği gibi ibadet edemediğimiz ve esasen bundan aciz

bulduğumuzun itirafı, yani "Sübhaneye mâ abednâke hakka ibâdetike ya Ma'bud (Sübhansın Sen, Sana ibadetin hakkını veremedik. İbadet etmemiz gerektiği gibi ibadet edemedik)" ise, O'ndan nasıl korkmak gerekiyorsa öyle korkmanın ulaşabildiğimiz en üst noktasında da söyleyeceğimiz, "Sen'den, korkmamız gerektiği ölçüde korkamadık; takva sahibi olmamız gerektiği ölçüde muttakî olmadık"tır. Çünkü bunun müşahhas bir sınırı yoktur ve olamaz da. Bununla birlikte, böyle bir emri kaldıracak ve onun şuurunda olanlara, "Allah karşında, nasıl takvalı olunması gerekiyorsa, öyle takvalı olun" denir.

Sahâbe-i Kıram, bu emri alınca, bu olanlara öyle ağır geldi ki, sararıp soldular. Çok kıyamdan ayakları şişti; çok secdeden elleri, alınları, dizleri nasır bağladı. Doyuncaya kadar yemek yiyemez, eşlerinin yanına yaklaşamaz oldular. Bu, bir imtihandı ve onları çıkmaları gereken mertebeye, dereceye çıkarma yolunda, geçmeleri gereken bir yol, bir basamaktı. Bu imtihanda muvaffak oldular ve bu defa Cenab-ı Allah, yükü biraz hafifletti ve meseleyi istitaate havale etti. Zaten, arz etmeğe çalıştığım gibi, O'nun karşısında nasıl titremek, nasıl takvalı olmak gerekiyorsa, öyle takvalı olmaya çalışmanın bir sonu olmadığı için, bu mevzuda varılacak nokta da yine istitaate vâbestedir. Yani herkese düşen, kapasitesi ölçüsünde takvalı olmaya çalışmaktır. İslâm, bir bakıma hanifiye-i semha, yani kolaylık dini olarak, tekliflerini güce ve kapasiteye göre yapar. "Teklif-i ma lâ yütak", yani takat getirilemeyecek sorumluluk yükleme İslâm'da yoktur. İşte, "gücünüz ölçüsünde Allah'tan korkun, kapasiteniz ölçüsünde takvalı olun" demek, takvayı, "teklif-i mâ yütak" olarak emretmemek demektir.

\*\*\*

Evet, mânâ ve muhtevâ itibarıyla takvâda öyle bir büyü var ki, ona sığınmadan Kur'ân'ı tam anlamak ve Kur'ân yörüngesinde yürümeden ona ulaşmak mümkün değildir. Her şeyden evvel Kur'ân, kapısını müttakîlere aralar ve onlara **هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ** (Bu Kur'an, müttakiler için hidayet kaynağıdır) fısıldar; neticede, Hz. Furkan ekseninde yaşamaya işaret eder ve nazarları **لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ** (Umulur ki takva dairesine gidersiniz.) ufkuna çevirir.

Evet, bütün hayır vesilelerini değerlendirme, bütün şer yollarına karşı kapalı kalma veya kapalı kalmaya çalışma mânâlarına gelen takvâ sayesinde insan, aşağıların aşağısına yuvarlanmaktan kurtulur ve "a'lâ-yı illiyyîn" yolcusu olur. Bu itibarla da denebilir ki, takvâyı bulan, bütün hayırların, yümünlerin, bereketlerin kaynağını bulmuş olur. İşte bir şâhid daha:

*"Allah din ü takvâyı kime verdiyse o, dünya-ahiret muradına ermiştir. Kim ki, hak eri ve takvâ sahibidir, o bir şakî değil saiddir ve dosdoğru yoldadır. Kim ki takvâdan nasipsiz ve takvâ emâresinden yoksundur, onun varlığı ayıp ve ardan başka değildir. Aslında, Hazreti Hakk'a yol bulandan başkası da diri değil, ölüdür."* (Gülşen-i Tevhid). (KZT-1)

**(Amerika'da Bir Ay)**

## SIRATTAN GEÇERKEN

Bir dostu, vefatından sonra, rüyasında Ebu Ali Dekkak Hazretleri'ni görür. Sıratın üzerinden geçmektedir, fakat sırat çok geniştir.

- Efendim, sırat kıldan ince, kılıçtan keskindir diye biliyoruz. Bu ne haldir? diye sorar. Hazret cevap verir:

- Elbette o söz doğrudur. Fakat sıratın üzerinden geçene göre değişir. Bir kimse, dünyada ne kadar geniş giderse, burada o kadar dar bir köprüden geçer. Dünyada, Allah'ın emir ve yasaklarına İnceden inceye dikkat eden, burada o kadar geniş bir köprüden yürür.

Burada hassas yaşayan, haddi ve sınırı aşmayan, orada sınırı geçmek telaşına düşmeyecek, burada korkan, orada korkmayacaktır.

Burada korkmayan, haddini aşan, orada sıratı korkunç vakumları ile insanları yutan, yürünmez, dokunulmaz, geçilmez bir köprü olarak bulacaktır.

O mânâda, iki korkuyu ve iki emniyeti bir arada yaşamak mümkün değildir.<sup>1</sup>

## HAYATLARIYLA ÖRNEK OLANLAR

Osman Nuri Topbaş Hoca Efendi anlatıyor:

Merhum pederim Musa Efendi anlatmıştı. Müslüman olmuş Ermeni bir komşumuz vardı. Bir gün kendisine hidayete eriş sebebini sorduğumda şunları söyledi:

"İstanbul, Acıbadem'de tarla komşum Rebî Molla'nın ticaretteki güzel ahlakı vesilesiyle Müslüman oldum. Molla Rebi, süt satarak geçimini temin eden bir zâttı. Bir akşam vakti bize geldi ve:

-Buyurun, bu süt sizin! dedi. Şaşırdım.

-Nasıl olur? Ben sizden süt istemedim ki! dedim.

O hassas, **zarif** insan:

-Ben farkında olmadan hayvanlarımdan birinin sizin bahçeye girip otladığım gördüm. Onun için bu süt sizindir. Ayrıca o hayvanın tahavvülat devresi (yediği otların vücudundan tamamen izalesi) bitene kadar sütünü size getirmeye devam edeceğim, dedi. Ben:

-Lâfı mı olur komşu. Yediği ot değil mi, helal olsun, dediysem de Molla Rebi:

---

<sup>1</sup> Mesel Ufku, s:145

-Yok yok öyle olmaz! Onun sütü sizin hakkınız! deyip hayvanın tahavvulat devresi bitene kadar sütünü bize getirmeye devam etti.

İşte bu mübarek insanın ihlaslı davranışı beni ziyadesiyle etkiledi. Neticede gözümdeki gaflet perdelerini kaldırdı ve hidayet güneşi içime doğdu. Kendi kendime:

-Böyle yüce ahlaklı bir insanın dini, muhakkak ki en yüce bir dindir. Böylesine zarif, hakşinas, mükemmel ve tertemiz insanlar yetiştiren dinin doğruluğundan şüphe edilemez! dedim ve kelime-i şهادet getirerek Müslüman oldum.

*"Eğer biz ahlâk-i İslamiyenin ve hakaik-ı ima-niyyenin kemâlatını e'falimizle izhar etsek, sair dinlerin tabileri elbette cemaatlerle İslamiyete girecekler; belki kürre-i arzın bazı kıtaları ve devletleri de İslamiyete dehalet edecekler."*

## RAŞİD HALİFELERİN TAKVASI

Tasavvufun menşeyini Hazret-i Resûlullah'ın zühd ve takva içinde geçen hayatında bulanlar vardır. Ayrıca, Râşid halifelerin yaşayışlarında da, tasavvufun menşeyi sayılan misaller mevcuttur.

Halife seçildiği günün sabahında sırtına kumaş topunu yüklenmiş, *pazara* giden Ebu Bekr'e (r.a.) rastlayan Hazret-i Ömer;

— **Nereye ey Allah'ın Resûlü'nün halifesi?** diye sorar. O da:

— **Çarşıya gidiyorum, ticaretimi yapacağım,** deyince:

— **Sen nasıl ticaretle uğraşırın? Müslümanların işiyle kim uğraşacak?** diye itiraz eder.

**Bu defa, "geçimimi ne ile temin edeceğim?"** yollu sual sorunca der ki:

— **Sen işinin başına dön, bundan sonra sana günde yarım koyun alacak kadar maaş bağlayalım.**

Buna rağmen Hazret-i Ebu Bekr, şahsî kazancını esas almaya gayret eder, maaşa bel bağlamazdı.

— **Kişinin en güzel rızkı, kendi eliyle kazandığıdır,** diye söylenirdi.

Bir defasında kölesinin getirdiği ekmeği açlık heyecanıyla hemen yemeye başlamış, kölesi de o sırada:

— **Bu ekmeğin parasını, bir kadının falına bakmıştım da ondan almıştım...** deyince, hemen kalkıp öteye giderek fal parasıyla alınmış ekmeğin lokmasını kusmaya çalışmış, midesine şüpheli şey girmesinden fevkalâde ürküntü duymuştu.

Halife olmasına rağmen hırkasında tutturulmuş yamalar göze çarpardı. Kırk yamalı giymeye razı olur, ama şüpheli giymeye razı olmazdı. Bu halinde bile gözyaşı dökmekten kendini alamadığı görülürdü.

Aynı gözyaşı, ikinci halife Hazret-i Ömer'de de görülürdü. Oğlu Abdullah der ki:

— **Babamın arkasında namaz kılariken üç saf geriden iniltisini duyardım.**

Onun halifeliğinde de üzerindeki elbisede yamalar vardı ve bunlar az da değildi.

Bir defasında sırtına yüklendiği çuvalı yerine götürüyordu. Önüne geçip mani olmak isteyenler, "Biz götürelim, yahut da kölenize emredin götürsün" dediler. Şöyle cevap verdi:

— **Dediklerinizin hepsi de mümkün. Ama benim maksadım tahakkuk etmiş olmaz o zaman.**

— **Senin maksadın nedir ki?**

— **Benim maksadım, nefsimin bu işten rahatsız olup olmayacağını tesbitidir. Şayet nefsim razı olmuyorsa, demek ben kibre, gurura kaptırmışım kendimi. Bunun için arada sırada böyle çuval taşımalıyım.**

Hazret-i Osman ise, onlardan geri değildi. Bir kabrin başına oturmuş, düşünürken öylesine seri bir ağlamaya tutulmuştu ki, sakalından aşağı akan gözyaşları düştüğü toprağı ıslatır olmuştu. Kendisi günaha yaklaşmak şöyle dursun, günaha yaklaşmış olanları hisseder, huzuruna böyle kirli halde gelmemelerini ihtar ederdi. Bir defasında huzuruna giren birinin gözlerine basiretle bakmış, sonra şöyle hitap etmişti:

— **Bana günahla kirlenmiş gözlerle bakmayın!**

Meğer huzuruna girenlerden biri gelirken rastladığı bir kadına karışık duygularla bakmış, bunu da edeb ve haya timsali Hazret-i Osman hemen keşfetmişti.

— **Bana günahla kirlenmiş gözlerle bakmayın, diyordu.**

Hazret-i Ali (r.a.) bunlardan hiç geride değildi. Aynı vasıflan, fazlasıyla onda da görmek pek mümkündü. O da bir defasında bir bahçede, her kovaşına bir hurma verilmesi şartıyla akşama kadar su taşımış, akşam kazandığı hurmaları avucu içinde getirdiği Resûlullah

(s.a.v.) ile birlikte yiyerek kendini dünyanın en mesud insanı hissetmişti. Onun elbisesinde de yamalar vardı. Bu giyimi için:

— **Müminler bundan memnun olur, kalbler böyle giyimle rahat bulur, diyordu.**<sup>2</sup>

### **İMAM-I AZAM'IN BABASI VE ELMA HİKAYESİ**

Mezheb imamı İmam-ı Azam Hazretlerinin babası Sabit Hazretleri gençliğinde bir gün dere kenarında abdest alıyormuş. Tam abdest almaya başlayacağı zaman dere sularına kapılıp gelen bir elma görmüş, Elmayı nereden geldiğini ve haram veya helal olup olmadığını düşünmeden bir defa ısırılmış. Hikmeti ilahi, o ana kadar elmanın ne olduğunu düşünmeyen Sabit hemen hata ettiğini ve mutlaka elmanın sahibini bulup helal ettirmesi lazım geldiğini düşünmüş. Abdestini tamamlayıp namazını da eda ettikleri sonra suyun geldiği tarafa doğru gitmeye başlamış. Elma elinde olduğu halde araya araya, elmanın düştüğü bahçeyi ve sahibini bulmuş.

Bahçenin sahibine meseleyi anlatıp, elmayı yanlışlıkla ısırıldığını ve hakkını helal etmesini istemiş. İmam-ı Azam Hazretlerinin babasının bu hareketi elma sahibinin dikkatini çekmiş. Hakkını helal edemeyeceğini, hakkını helal etmesi için bazı şartları olduğunu söylemiş. Sabit hazretleri ne isterse yapacağını, yeterki hakkını helal etmesini isteyip şartının ne olduğunu sormuş. Elma sahibi de, hakkını helal etmesi için iki sene bahçesinde çalışması lazım geldiğini ve kendisine iki yıl hizmet etmesinin şan olduğunu söyleyince Sabit Hazretleri çaresiz kalmış, Âhirette ceza çekmektense, bu dünyada bir şahsa iki sene hizmet etmek daha iyidir diye düşünmüş. Ve şartlarını kabul ettiğini söylemiş.

Sabit hazretleri, bir elmayı yanlışlıkla ısırıldığı için elmanın sahibine iki sene hizmet etmiş ve adamın işinde canla başla çalışmış. İki sene dolduktan sonra adama, zamanının dolduğunu ve artık hakkını helal etmesini söyleyince, adanı:

" Yine helal etmiyorum. Benim bir kızım var. Onunla evlenirsen ancak o zaman helal ederim " demiş. Hazreti Sabit:

" Olur "demiş. Adam. yalnız kızının kusurlu olduğunu; elinin çolak, gözünün kör. ayağının topal, dilsiz ve kulağının sağır olduğunu söyleyip, iyi düşünmesini ve sonra pişman olmamasını söylemiş. Hazreti Sabit yine düşünmüş taşınmış. "Âhirette ceza çekmekten iyidir" deyip bu kızla evlenmeyi kabul etmiş...

---

<sup>2</sup> Ahmed Şahin "Olaylar Konuşuyor" s:72

Meğer Adam, Hazreti Sabit'e kızını vermek için büyümesini beklemiş. Düğün yapılmış. Nikah kıyılmış. Zifaf gecesi Hazreti Sabit'e gelinin olduğu odayı göstermişler. Sabit Hazretleri içeriye girip, içerde kendisine söylenen evsafa bir kızının bulunmadığını görünce bir yanlışlık olduğunu zannederek hemen dışarı fırlamış. Ve durumu oradakilere anlatmış. Çünkü içerde kayınpederinin söylediğinin aksine her azası yerinde genç ve güzel bir kız bulunuyormuş.

Kayınpederi bir yanlışlık olmadığını söyleyerek, meseleyi şöyle anlatmış: "Benim kızım kördür, çünkü daha harama bakmamıştır. Sağırdır; çünkü haram şeylere kulak vermemiştir. Topaldır, çünkü gayri meşru yolda yürümemiştir." diye sayıp, "Senin banımın o içerde bekleyendir. Allah mesul etsin evladım " demiş.

Daha sonra seneler geçip bu evlilikten Numan ibni Sabit İmamı Azam Hazretleri dünyaya gelmiş. Annesi, İmamı Azam'ı hocaya okuması için teslim etmiş. O zaman henüz 3 yaşında bulunan Numan üç günde Kur'an-ı Kerimi hatmettiği zaman annesi :

"Ah oğlum! Baban o elmayı ısırmasa idi. sen daha az zamanda hatmederdin" buyurmuş.<sup>3</sup>

### **ACABA BENDEN DERVİŞ OLUR MU?**

Bugünlerde tasavvufa merak sardım belki kem damarlarım kırılır da biraz olgunlaşırım ümidi ile. Fakat evliya menkıbelerini okuyorum da acaba onların yaptıklarını ben nasıl yapabilirim.

Velinin birisi nefisini terbiye için Ramazan ayının dışında nafil oruca başlamış. Bakmış nefsi bu sefer de oruç tutuyorum diye böbürleniyormuş. Bu sefer akşam ezanına yarım saat kala oruçları bozmaya başlamış ve "Ey nefis, ne sana yarasın, ne de bana yarasın!" demiş.

Tabi bu küçük beynimle benim bunu anlamam zor... Bir başkası, "Dört şeyi terk etmek lâzım. Dünyayı terk, ahireti terk, kendini terk ve terk-i terk prensibini uygulamak için gayret göstermeye başlamış. Bu arada seyahatler de yapıyormuş. Epeyce olgunlaştığını da zannediyormuş. Fakat birgün deniz kenarında otururken bulunduğu beldenin valisi iki asker gönderip yaka-paça huzuruna getirtmiş. Askerler hırpaladıkça bizimki: "Benden ne istiyorsunuz? Ben dünyayı da terk ettim, ahireti de..." diye bağırıyormuş. Aslında vali büyük bir veli olduğu için onu denemek istemiş ve kendisine, "Sen imtihanı kaybediyorsun. Çünkü

---

<sup>3</sup> Büyük Dini Hikayeler

hâlâ dünya diyorsun ve ahiret diye bağıyorsun. Terki terk etmemişsin. Terk etseydin onları hiç ağzına almaman gerekecekti." demiş.

Bunları öğrendikten sonra dedim ki; Sen bunların hakkından gelemezsin. Sen derviş olamazsın. Peki ama ben hakkı bulmak istiyorum, o zaman ne yapayım? Büyüklerimiz, bizim gibiler için de bir kurtuluş yolu bulsunlar.

Kendi kendime şimdilik pek aklım ermiyor; ama inşallah sonra zihnim gelişir de kalbin zümrüt tepelerinde gezmeye başlarım.

Farkındayım, bazıları kıs kıs, gülüp, "Sen kim, kalbin zümrüt tepelerinde gezmek kim?" diyorlar. Olsun; ama niceleri, "Nasuh Tövbesi" ile yola gelip eşkiya iken evliya olmuşlar. Belki de o zümrüt tepeler bizler için yazılmıştır, ne biliyorsunuz ki?<sup>4</sup>

---

<sup>4</sup> Abdullah Aymaz "Çitlembik" s:82